

INKLYUZIV TA'LIMNI QO'LLAB-QUVVATLOVCHI INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Maktabgacha ta'lim fakulteti

Maktabgacha va boshlang'ich ta'limda xorijiy til yo'nalishi

O'ktamova Barchinoy

Muyiddinova Gulsevar

Annotatsiya: Ushbu maqola inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlovchi innovatsion texnologiyalarni tahlil qilishga bag'ishlangan. Maqolada inklyuziv ta'limni rivojlantirishda texnologiyaning o'rni va ahamiyati, maxsus ehtiyojli o'quvchilarga ta'lim berishda foydalaniladigan zamonaviy texnologik vositalar va metodlar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim muassasalarida o'quvchilarni qo'llab-quvvatlashning samarali usullari va ilg'or tajribalar tahlil qilinadi. Maqolada O'zbekiston sharoitida inklyuziv ta'limni texnologiyalar yordamida yanada samarali rivojlantirish uchun zarur bo'lgan chora-tadbirlar hamda amaliy tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, innovatsion texnologiyalar, maxsus ehtiyojli o'quvchilar, ta'limda axborot texnologiyalari, zamonaviy ta'lim metodlari, ta'limni individualizatsiya qilish, O'zbekiston ta'lim siyosati, ta'limda inkluziv texnologiyalar.

Abstract: This article is devoted to the analysis of innovative technologies that support inclusive education. The article examines the role and importance of technology in the development of inclusive education, modern technological tools and methods used in teaching students with special needs. Also, effective methods

and best practices of supporting students in educational institutions with the help of innovative technologies are analyzed. The article presents the necessary measures and practical recommendations for the more effective development of inclusive education with the help of technologies in the conditions of Uzbekistan.

Key words: inclusive education, innovative technologies, students with special needs, information technologies in education, modern educational methods, individualization of education, educational policy of Uzbekistan, inclusive technologies in education.

Аннотация: Данная статья посвящена анализу инновационных технологий, поддерживающих инклюзивное образование. В статье рассматриваются роль и значение технологий в развитии инклюзивного образования, современные технологические средства и методы, используемые при обучении учащихся с особыми потребностями. Также анализируются эффективные методы и передовой опыт поддержки учащихся в образовательных учреждениях с помощью инновационных технологий. В статье представлены необходимые меры и практические рекомендации для более эффективного развития инклюзивного образования с помощью технологий в условиях Узбекистана.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновационные технологии, учащиеся с особыми потребностями, информационные технологии в образовании, современные образовательные методы, индивидуализация образования, образовательная политика Узбекистана, инклюзивные технологии в образовании.

Inklyuziv ta'limning asosiy maqsadi — barcha o'quvchilarga, ularning ehtiyojlariga qarab teng ta'lim imkoniyatlarini yaratishdir. Bunga erishishning samarali yo'llaridan biri — innovatsion texnologiyalarni ta'lim jarayoniga qo'llashdir. Innovatsion texnologiyalar ta'limda yangiliklar yaratish, o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish, shuningdek, ta'limni shaxsiylashtirish

va maxsus ehtiyojlari bor bolalarga moslashtirish imkonini beradi. Shuningdek, bu texnologiyalar ta'lim jarayonida o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi interaktiv muloqotni yaxshilash, bilim olish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi.

Asosiy qism

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) inklyuziv ta'limni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. O'quvchilarni shaxsiy ehtiyojlariga mos ravishda o'qitish va ularga teng imkoniyatlar yaratishda zamonaviy texnologiyalar o'zining yuqori samaradorligini ko'rsatgan. Shu bilan birga, maxsus ehtiyojlari bor bolalar uchun ta'lim jarayonini yanada samarali qilishda innovatsion texnologiyalarning o'rni tobora ortib bormoqda. Maqolada inklyuziv ta'limni texnologiyalar yordamida qo'llab-quvvatlashning zamonaviy usullari, texnologik vositalar va metodlar tahlil qilinadi.

Inklyuziv ta'lim va innovatsion texnologiyalar: asosiy tushunchalar.

Inklyuziv ta'lim — bu barcha o'quvchilarni, shu jumladan maxsus ehtiyojli bolalarni, ta'lim tizimiga keng qamrovli va teng ravishda jalb qilishni nazarda tutadigan ta'lim modelidir. Innovatsion texnologiyalar esa ta'lim jarayonini yanada samarali va sifatli tashkil etish uchun ishlatiladigan zamonaviy texnik vositalar va metodlarni anglatadi.

Innovatsion texnologiyalar ta'lim jarayonida turli shakllarda qo'llanilishi mumkin:

Kompyuter dasturlari va o'quv ilovalari: Maxsus ehtiyojli bolalar uchun ishlabchiqilgan o'quv dasturlari va ilovalar, ularning rivojlanish ehtiyojlariga moslashtirilgan. Masalan, xususiy audiovizual dasturlar yordamida ko'rish qobiliyati zaif bo'lgan o'quvchilar uchun ta'lim materiallari taqdim etilishi mumkin.

Interaktiv ta'lim vositalari: O'quvchilarning faolligini oshiruvchi va bilim olish jarayonini qiziqarliroq qiluvchi interaktiv ta'lim vositalari (masalan, interaktiv taxtalar, virtual sinflar, o'yinlar va simulyatorlar).

Axborot texnologiyalari: Axborot va kommunikatsiya texnologiyalarini o'quvchilarga ma'lumot etkazish, o'qituvchilar bilan muloqot o'rnatish va ta'lim resurslaridan foydalanishda yordam beruvchi vositalar sifatida ishlatish.

Innovatsion texnologiyalar yordamida inklyuziv ta'limni rivojlantirishdagi yutuqlar: Dunyodagi bir qator mamlakatlarda innovatsion texnologiyalar inklyuziv ta'limni rivojlantirishda muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda. Misol uchun, AQSh va Kanada kabi mamlakatlarda maxsus ehtiyojli o'quvchilarga moslashtirilgan ta'lim dasturlari va raqamli platformalar yordamida ta'lim samaradorligi oshirilgan. Bu texnologiyalar o'quvchilarga o'z bilimlarini mustahkamlashda, o'qituvchilar bilan real vaqtda aloqada bo'lishda yordam beradi. Shuningdek, Skandinaviya mamlakatlarida, masalan, Daniyada inklyuziv ta'limda texnologiyalarni qo'llash orqali ta'limga kirish imkoniyatlarini kengaytirishga erishildi. Inson resurslarini samarali boshqarish, masofaviy ta'limni rivojlantirish va maxsus ehtiyojlarga ega o'quvchilarga yanada moslashtirilgan ta'lim strategiyalarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

O'zbekistonda innovatsion texnologiyalarni inklyuziv ta'limda qo'llash

O'zbekistonda ham inklyuziv ta'limni rivojlantirishda innovatsion texnologiyalarni qo'llashga katta e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yilda imzolagan qarorlariga asosan, ta'lim tizimida axborot texnologiyalarini qo'llashni yanada kuchaytirish va raqamli ta'lim resurslarini joriy etish bo'yicha bir qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shuningdek, O'zbekistonda o'qituvchilarni malakasini oshirish va texnologiyalardan samarali foydalanishni o'rgatish uchun turli seminarlari, treninglar va dasturlar tashkil etilmoqda. Maxsus ehtiyojli bolalar uchun ta'limda innovatsion texnologiyalarning

qo‘llanishi o‘qituvchilarning ishini yengillashtirish, o‘quvchilarni yanada ko‘proq jalb qilish va ta’lim samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Muammolar va takliflar

Innovatsion texnologiyalarni inklyuziv ta’limda qo‘llashda hali bir qancha muammolar mavjud. Eng katta muammo bu — texnologiyalarning barcha hududlarda, ayniqsa, qishloq joylarida etarli darajada mavjud emasligi. Bundan tashqari, o‘qituvchilarning texnologiyalarga bo‘lgan malakasi ham ba’zan kamchiliklarga ega. Shu sababli, texnologiyalarni ta’lim jarayoniga kirishlashtirishda bir qator takliflar mavjud:

1. Axborot texnologiyalari bilan ishlash bo‘yicha o‘qituvchilarni kengroq tayyorlash.
2. Innovatsion texnologiyalarni ta’lim resurslariga joriy etish va texnik tayyorgarlikni mustahkamlash.
3. Maxsus ehtiyojlarga ega bolalar uchun individual yondashuvni ta’minlovchi texnologik vositalarni ishlab chiqish va kengaytirish.

Xulosa

Innovatsion texnologiyalar inklyuziv ta’limni samarali rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Ular yordamida maxsus ehtiyojlari bo‘lgan bolalarga ta’limni yanada moslashtirish, ta’limda tenglikni ta’minlash va o‘quvchilarni faollashtirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. UNESCO. (2020). Inclusive Education: The Way of the Future. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

2. Smith, P., & Thomson, G. (2018). Innovative Technologies in Inclusive Education. *Journal of Special Education Technology*, 33(2), 45-59.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2019). Ta'lim to'g'risidagi qonun. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Hukumat nashriyoti.
4. Miller, R. & Anderson, M. (2017). *Assistive Technology for Inclusive Education*. Routledge.
5. Baker, M., & Brown, C. (2019). *Technology and Education for All: New Directions for Inclusive Learning*. Springer.
6. O‘zbekiston Respublikasi Ta'lim Vazirligi. (2020). Inklyuziv ta'limni rivojlantirishga oid davlat dasturi. Toshkent.
7. OECD. (2019). *Innovative Teaching and Learning for Inclusive Education*. Organisation for Economic Co-operation and Development.
8. Sullivan, R., & Robinson, A. (2021). Using Technology to Support Students with Disabilities. *The Journal of Educational Technology*, 42(1), 75-89.
9. Shamsiddinova, R. (2021). O‘zbekistonda maxsus ehtiyojli o‘quvchilarni ta'limga jalb qilishda innovatsion texnologiyalarning roli. Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti nashriyoti.
10. Moore, C. (2020). Digital Tools for Inclusive Education: Bridging the Gap. *Journal of Learning Technologies*, 11(4), 123-137